

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การผลิตแบบเกษตรเคมีที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อการแข่งขันเป็นหลักมิได้คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อม การใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมากเพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้กับดินในการเร่งอัตราการเจริญเติบโตของพืช ตลอดจนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชได้ก่อให้เกิดสารพิษปนเปื้อนอยู่ในบริเวณทั่วไป ล้วนแล้วแต่ทำให้สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ การเกษตรเสื่อมโทรมลงอย่างมากมาย อีกทั้งยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของตัวเกษตรกรและผู้บริโภค สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญที่คุกคามความยั่งยืนของชนบทและภาคการเกษตรอยู่ในปัจจุบัน

ตามเจตนารมณ์ภาครัฐในการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตการเกษตรเคมีเป็นระบบเกษตรที่ลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร รวมถึงสร้างเครือข่ายขยายผลให้เกษตรกรเข้าใจและเห็นความสำคัญในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิต อันเป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ พื้นฟูทรัพยากรดิน และสิ่งแวดล้อมให้เกิดสมดุลธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักการพึ่งตนเองอย่างพอดี พอประมาณ มีเหตุผล รู้จักการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาสสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรแกนนำเพื่อช่วยบรรณรค์ และขยายผลให้เกษตรกรทั่วไปเห็นความสำคัญในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภาพ ตลอดจนช่วยให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนแบบวิถีการผลิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการพึ่งพาตัวเอง และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มเกษตรกร เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และสามารถดำเนินงานเรื่องการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตรสู่เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการสนับสนุนการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2548)

อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ปลูกข้าว พืชผัก กระเทียม ยาสูบ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง มันฝรั่ง ข้าวโพด ลำไย ลิ้นจี่ ส้ม เสาวรส และกาแฟ ซึ่งมีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก รวมถึงการใช้ทรัพยากรดินอย่างต่อเนื่องขาดการปรับปรุงบำรุงดิน ทำให้ดินเสื่อมโทรมลง กรมพัฒนาที่ดินจึงได้มีโครงการส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ โดยใช้สารเร่ง พด.2 แทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร อันเป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และฟื้นฟูระบบนิเวศการเกษตรให้ดีขึ้น ตลอดจนช่วยให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนแบบวิถีการผลิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการพึ่งพาตัวเอง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำโดยใช้สารเร่ง พด. 2 ของเกษตรกรอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับมีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ และเกษตรกรมีปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการนำปุ๋ยอินทรีย์น้ำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ โดยใช้สารเร่ง พด.2 แทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร ซึ่งเริ่มโครงการตั้งแต่ ตุลาคม 2549

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำของเกษตรกรอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับใช้และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะทำให้ทราบวิธีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ และปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำของเกษตรกรอำเภอแม่แตง ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อที่จะวางแผนและปรับปรุงการส่งเสริมการใช้และการผลิตที่เหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรเกิดการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำเพิ่มมากขึ้น

สมมุติฐานการศึกษา

ปัจจัยทางด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ของเกษตรกร ขนาดพื้นที่ถือครอง ประสบการณ์การใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ วัตถุประสงค์ที่ใช้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ แหล่งวัตถุดิบที่นำมาใช้ทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ และทัศนคติต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำโดยใช้สารเร่ง พด. 2 ของเกษตรกร

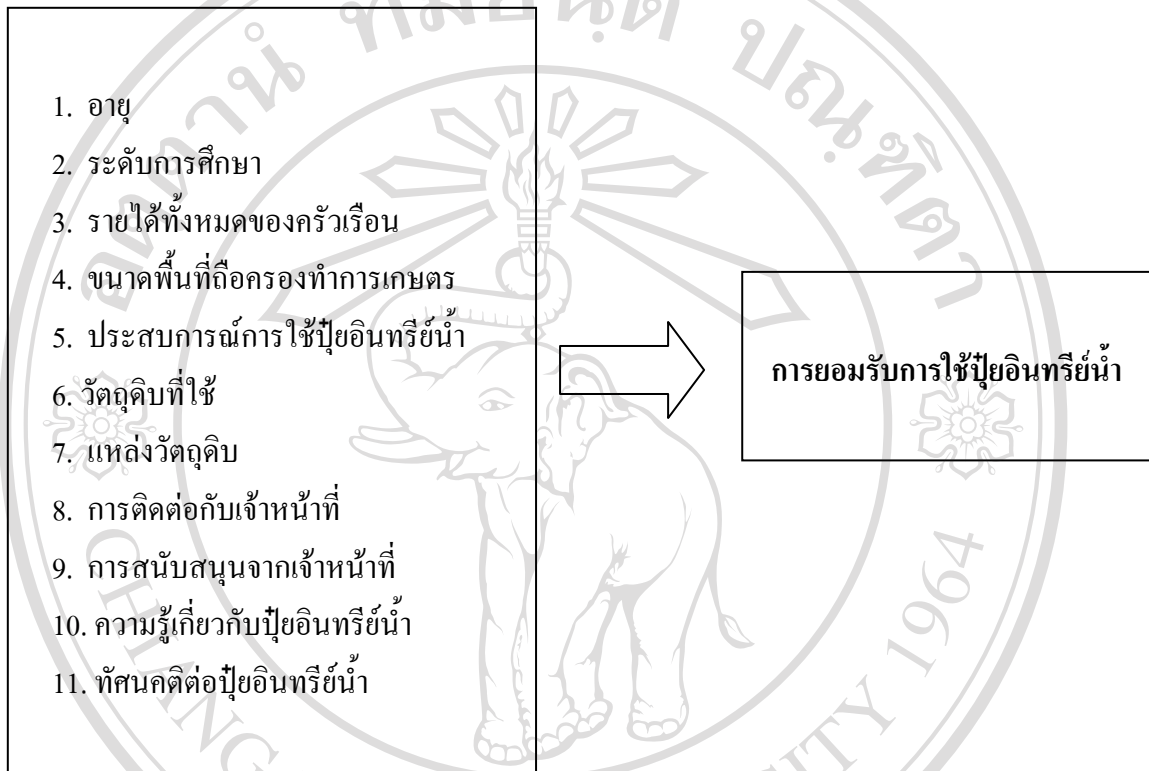
ขอบเขตการวิจัย

การศึกษารั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำโดยใช้สารเร่ง พด. 2 ของเกษตรกรอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question)

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ที่ได้รับสารเร่ง พด.2 ของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำในพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หมายถึง ปุ๋ยอินทรีย์ในรูปของเหลว ประกอบด้วยกรดอินทรีย์ และฮอร์โมน หรือสารเสริมการเจริญเติบโตพืชหลายชนิด ผลิตได้จากการย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากพืชหรือสัตว์ ลักษณะเปียกหรือมีความชื้นสูงเป็นของเหลวออกมาโดยเกิดจากกิจกรรมของจุลินทรีย์ ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีลักษณะเป็นของเหลวสีน้ำตาล (กรมพัฒนาที่ดิน, 2549) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติปุ๋ย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 (กรมวิชาการเกษตร, 2551) บัญญัตินามเป็น ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดที่เป็นของเหลว

สารเร่ง พด.2 หมายถึง เชื้อจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติในการย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากพืชหรือสัตว์ลักษณะเปียกหรือมีความชื้นสูงเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน

การยอมรับ หมายถึง การที่เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ โดยใช้สารเร่ง พด.2 แล้วนำไปปฏิบัติตามอย่างถูกต้องตามคำแนะนำ

แหล่งวัตถุดิบ หมายถึง วัตถุดิบที่นำมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำได้มาจากในพื้นที่ หรือนำมาจากพื้นที่อื่น หรือซื้อหามาผลิต

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ หมายถึง การที่เกษตรกรได้พูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประสานขอคำแนะนำเกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำจากเจ้าหน้าที่ จำนวนครั้งในการติดต่อรอบปี

การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ หมายถึง การที่เกษตรกรได้รับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุมเกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved